

Brabant stelt voorwaarden aan uitgifte van pachtgrond

“Je moet het wel willen”

Groen Ontwikkelfonds Brabant wil dat de door haar in pacht uitgegeven gronden duurzaam worden beheerd. Daarom hebben wij drie jaar geleden de ‘duurzaamheidsscore’ geïntroduceerd. Sindsdien wordt bij de gunning van pachtgronden ook meegewogen of een potentiële pachter zich aantoonbaar inspant voor verbetering van de bodemkwaliteit, beter waterbeheer en versterking van de biodiversiteit.

Door: Mary Fiers

Over de auteur:

Mary Fiers, directeur Groen Ontwikkelfonds Brabant
✉ MFiers@brabant.nl

Groen Ontwikkelfonds Brabant verpacht sinds 2016 jaarlijks een aanzienlijk deel van de grondportefeuille van de provincie Noord-Brabant. Afgelopen jaar ging het om bijna 1.100 hectare, zowel binnen als buiten Natuurnetwerk Brabant. De beschikbare percelen worden via een openbare inschrijving aangeboden aan geïnteresseerde pachters.

Sinds drie jaar hanteren wij voor de grondpacht een certificeringssysteem op basis van duurzaamheidspunten. Voorheen werd de grond verpacht op basis van uitsluitend de hoogste prijs. Het cer-

tificeringssysteem is, op ons verzoek, ontwikkeld door Stichting Milieukeur en Wageningen University & Research Centre.

We hebben als eerste stap voor de verpachting van onze gronden verbetering van de waterkwaliteit, de biodiversiteit en de bodemkwaliteit als concrete doelstellingen geformuleerd. Vervolgens zijn al bestaande certificaten beoordeeld op deze drie doelstellingen. Hoe meer een certificaat bijdraagt aan deze doelstellingen, hoe meer duurzaamheidspunten er verdiend kunnen worden. Door gebruik te maken van al bestaande certificaten werd de aanpassing van de pachtvoorwaarden probleemloos geaccepteerd. Ook de handhaving van nieuwe werkwijze is relatief eenvoudig; het gaat immers om certificaten, die eerder al gecontroleerd zijn.

Wie zich inschrijft voor Brabantse pachtgronden verdient duurzaamheidspunten als certificaten van bijvoorbeeld Milieukeur,

SKAL¹ en/of Beter Leven kunnen worden overlegd. Hoe meer certificaten worden bijgevoegd, des te meer bonuspunten de inschrijver krijgt en hoe groter de kans is dat hij of zij uiteindelijk ook het voorkeursperceel krijgt toegewezen. Met dit systeem is het voor inschrijvers met certificaten mogelijk om de grond voor een redelijke prijs te pachten. Immers, prijs is niet meer het leidende principe.

Het certificeringssysteem is voor het eerst gebruikt bij de toewijzing van de pachtgronden in 2017. Uit een analyse van de uiteindelijke gunning bleek dat in dat jaar aanzienlijk meer percelen waren verpacht aan ondernemers, die aantoonbaar duurzaam zijn. Die lijn heeft zich in de afgelopen jaren doorgezet.

VERBETERINGEN

Groen Ontwikkelingsfonds Brabant volgt intensief of en hoe het systeem in de praktijk werkt. Zo wordt aan de hand van onder meer de resultaten van handhavingstrajecten nagegaan of pachters zich wel houden aan de pachtvoorwaarden. Een voorbeeld is het verbod op het gebruik van glyfosaat.

Daarnaast worden signalen van pachters gebruikt om, waar dat nodig en gewenst is, knelpunten op te lossen. Zo deden biologi-

Verbind simpele, maar doeltreffende voorwaarden aan gebruik van jouw gronden

sche boeren de oproep om ook de agrariërs die bezig zijn om om te schakelen naar biologische landbouw vooruitlopend op het behalen van het certificaat al duurzaamheidspunten toe te kennen. Verder zijn met ingang van het pachtjaar 2019 pachtgronden, die vallen onder de SKAL-certificering, bij voorkeur opnieuw aan SKAL-gecertificeerde pachters aangeboden. Zo wordt voorkomen dat de investeringen, die SKAL-gecertificeerde pachters in deze gronden hebben gedaan, verloren gaan. Als onderdeel van de openbare inschrijving is zelfs een speciale SKAL-categorie aange-

maakt. Ook ondernemers die bezig zijn met omschakeling naar SKAL mogen daar meebieden.

Sinds 2018 wordt ook een duurzaamheidspunt toegekend aan deelnemers die, op bedrijfsniveau, meedoen aan het Bodempaspoort. Hiermee wordt de deelname aan dit paspoort, dat nog volop in ontwikkeling is, beloond. Het door ZLTO bedachte Bodempaspoort zorgt er voor dat ondernemers zich meer bewust worden van de gesteldheid en het gebruik van de bodem die zij bewerken.

BEGIN BIJ JEZELF

Groen Ontwikkelingsfonds Brabant kijkt ook over de grenzen van het eigen grondgebied heen. Uit onderzoek van Wageningen Environmental Research (zie ook edpot.wur.nl/414971) blijkt dat het rijk, de provincies, de waterschappen en de gemeenten samen bijna een-derde van alle grond in Nederland bezitten. Dat zou ons eigenlijk gerust moeten stellen. Immers, het zijn dezelfde overheden die nota's volschrijven met ambitieuze volzinnen over hun duurzaamheidsdoelen. Over hoe belangrijk zij het vinden dat de kwaliteit van water en bodem verbeteren en de biodiversiteit wordt vergroot. En over hoe urgent, naar hun mening, de transitie naar meer natuurinclusieve vormen van voedselproductie is.

De praktijk blijkt evenwel weerbarstiger. Overheden beheren hun gronden nog te vaak tegen zo laag mogelijke kosten of verpachten de grond aan de hoogste bidder. Klaarblijkelijk hecht niet iedereen binnen de overheidsorganisaties evenveel belang aan die duurzaamheidsdoelen. Overheden hebben bij uitstek een voorbeeldfunctie. Zij kunnen het, via de gronden die zij bezitten, verpachten of in gebruik geven, voor elkaar krijgen dat duurzaamheidsdoelen ook worden behaald. Je moet het alleen wel willen. Mijn tip? Laat de beleidsnotities, die veelal gericht zijn op wat anderen beter moeten doen, maar even in de kast. Verbind vanaf morgen simpele, maar doeltreffende voorwaarden aan het gebruik van de eigen gronden. Stel bijvoorbeeld paal en perk aan het gebruik van schadelijke bestrijdingsmiddelen, om maar een belangwekkend voorbeeld te noemen.

Ook de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) kan een hele grote stap zetten in de richting van kring-

looplandbouw als zij besluit om grond van het Rijk hiervoor in te zetten. En dan niet voor enkele pilots, maar direct voor alles. Dát zet pas echt zoden aan de dijk!

MANIFEST

Dat het echt kán, laten negen Brabantse organisaties zien. De vier Brabantse waterschappen, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, provincie Noord-Brabant, Brabants Landschap en Groen Ontwikkefonds Brabant hebben elkaar gevonden in hun streven om het feitelijk gebruik van hun gronden te verduurzamen. De organisaties stellen niet alleen voorwaarden aan de verpachting of het gebruik van hun gronden, maar bedenken ook nieuwe aanpakken, die bijdragen aan een duurzamer gebruik van de gronden.

De negen initiatiefnemers hebben dat wat zij willen bereiken, samengevat in een gezamenlijk ambitiestatement. “Er zijn vele wegen die naar Rome leiden. Niet de methodiek is bepalend, maar het doel. In ons ambitiestatement en op ons inspiratieplatform www.duurzamegronduitgifte.nl brengen wij voorbeelden bijeen van werkwijzen, die al door een of meerdere van de samenwerkende organisaties succesvol in de praktijk zijn gebracht. De voorbeelden zijn bedoeld om te inspireren, in de hoop én de verwachting dat anderen ze zullen volgen. Wij beseffen overigens dat dit niet overal direct mogelijk is, bijvoorbeeld vanwege lopende, al dan niet contractueel vastgelegde, afspraken. Maar de richting is duidelijk. Wij gaan voor duurzaam grondgebruik!”

STRIJKELEND VOORWAARTS

De inspanningen van de negen Brabantse organisaties zijn verder gegaan dan het formuleren een ambitiestatement. Zo hebben Groen Ontwikkefonds Brabant en provincie Noord-Brabant in juni 2017 en september 2018 twee bijeenkomsten georganiseerd, waarin bestuurders en beleidsambtenaren van gemeenten in Brabant zich lieten bijpraten over het belang en de mogelijkheden van duurzame gronduitgifte. Ook werden interessante en relatief eenvoudig kopieerbare voorbeelden besproken. Mario Jacobs, wethouder van Tilburg met onder meer natuur en

landschap in portefeuille, legde tijdens de laatste bijeenkomst uit waarom op de grond (500 ha) van zijn gemeente geen kunstmest, geen bestrijdingsmiddelen en geen beregeningsmethoden worden gebruikt. In samenwerking met lokale, liefst biologische boeren probeert gemeente Tilburg te komen tot circulaire landbouw: van

Hoe meer certificaten, hoe hoger de duurzaamheidsscore

economisch naar meer ecologisch rendement en van intensieve teelt naar meer biodiversiteit. Wethouder Jacobs gaf de aanwezigen ook drie tips mee, die ik de lezers van dit artikel niet wil onthouden:

1. Hou zo veel mogelijk grond in eigendom, want met grond krijg je het rond.
2. Overlaad boeren niet met jouw ambities.
3. Ga samen struikelend voorwaarts.

Vooraf dat laatste is belangrijk: probeer niet alles aan de tekentafel te doordenken, maar ga het gesprek aan met partners die graag willen én durf te experimenteren.

MEER WETEN?

Wilt u meer weten over de Brabantse werkwijze of over de inspanningen van negen organisaties om hun gronden duurzamer te (laten) beheren? Neem dan gerust contact met ons op via info@groenontwikkefondsbrabant.nl

NOOT

1. Stichting SKAL houdt toezicht op de biologische productie in Nederland en is daartoe aangewezen door het toenmalige ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie.